

vonnis

RECHTBANK AMSTERDAM

Afdeling privaatrecht

zaaknummer / rolnummer: C/13/687259 / HA ZA 20-749

Vonnis van 15 december 2021

in de zaak van

de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid
DIGITAL REVOLUTION B.V.,
gevestigd te Amsterdam,
eiseres in conventie,
verweerster in reconventie,
advocaat: mr. Th.C.J.A. van Engelen te Utrecht,

tegen

de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid
HP NEDERLAND B.V.,
gevestigd te Amstelveen,
gedaagde in conventie,
eiseres in reconventie,
advocaat: mr. R.W. de Vrey te Amsterdam.

Partijen zullen hierna Digital Revolution en HP worden genoemd.

1. De procedure

1.1. Het verloop van de procedure blijkt uit:

- de dagvaarding van 7 juli 2020;
- de akte houdende overlegging producties aan de zijde van Digital Revolution van 22 juli 2020, met producties;
- de conclusie van antwoord in conventie tevens conclusie van eis in reconventie, met producties;
- het tussenvonnissen van 16 juni 2021, waarbij een mondelinge behandeling is bepaald;
- het proces-verbaal van de mondelinge behandeling van 8 oktober 2021, met de daarin genoemde stukken, waaronder de conclusie van antwoord in reconventie, met producties.

1.2. Ten slotte is vonnis bepaald.

2. De feiten

in conventie

2.1. HP is onderdeel van een wereldwijd opererend technologiebedrijf. Dit bedrijf maakt printers en printbenodigdheden, waaronder inktcartridges. HP brengt deze inktcartridges onder eigen naam op de markt (hierna: HP-cartridges).

2.2. Digital Revolution exploiteert een webwinkel onder de domein- en handelsnaam 123inkt.nl. Via deze webwinkel verkoopt zij onder meer HP-printers en HP-cartridges voor verschillende printermodellen van HP. Verder verkoopt Digital Revolution onder het 123inkt-huismerk cartridges die gebruikt kunnen worden in printers van HP (hierna: huismerkcartridges).

2.3. Vanaf omstreeks het begin van 2020 was op de webpagina <https://store.hp.com/NetherlandsStore/Merch/Offer.aspx?p=b-supplies-ink> de volgende tekst te lezen:

De waarheid achter inkt

Inkt is gewoon inkt en printen is gewoon printen - maar is dat eigenlijk wel zo?

Kostenbewustzijn, printkwaliteit, milieuvriendelijkheid van gerecyclede cartridges - de inktcartridges van HP worden gemaakt met oog voor al deze zaken, zodat u een optimale gebruikerservaring heeft en maximale waar voor uw geld krijgt, wanneer of waar u ook print.

Goedkoop kan duurkoop zijn wat cartridges betreft. Geloof niet in mythen.

Mythe 1: Niet-HP cartridges zijn net zo betrouwbaar als originele HP inktcartridges.

Feit

In werkelijkheid vertoonde volgens een onderzoek van Buyers Laboratory Inc (BLI) meer dan 40% van de niet-HP inktcartridges problemen, waarbij 11% helemaal niet werkte en 31% te snel leegraakte.¹ In hetzelfde onderzoek vertoonde geen enkele originele HP inktcartridge problemen; deze cartridges werkten 100% betrouwbaar.¹

Omdat bij HP alles om kwaliteit en betrouwbaarheid draait, vermijdt u kosten en frustraties die het gevolg zijn van defecte cartridges:

- HP besteedt drie tot vijf jaar aan de ontwikkeling van elke nieuwe inkt. Dat geeft u de zekerheid dat u altijd het beste product koopt. We doen geen concessies aan de kwaliteit. Met originele HP inkt koopt u altijd een gloednieuwe, ongebruikte cartridge die volledig aan uw verwachtingen voldoet.

Mythe 2: Niet-HP cartridges produceren evenveel pagina's als originele HP inktcartridges.

Feit

Als iets te mooi klinkt om waar te zijn, is het dat waarschijnlijk ook. Onderzoek door externe analisten wees uit dat originele HP inktcartridges gemiddeld tot 50% meer pagina's printen dan de onderzochte hervulde, nieuwe en remanufactured niet-HP cartridges.¹

Met andere woorden: u zou zes inktcartridges van andere fabrikanten nodig hebben om hetzelfde aantal pagina's te printen als met vier originele HP inktcartridges.

HP paginaopbrengstgegevens⁴ voor tekst/afbeeldingen zijn gebaseerd op de ISO (International Organization for Standardization) testmethode (ISO/IEC 24711), die door het grootste gedeelte van de printindustrie als standaard wordt erkend.

Mythe 3: Inkt droogt uit als u niet regelmatig print.

Feit

We kunnen niet namens anderen spreken, maar originele HP inktcartridges zijn zo ontworpen dat de inkt niet uitdroogt, zelfs niet wanneer u enige maanden niet print.⁵ Door Wirth Consulting uitgevoerde tests hebben aangetoond dat HP inkt onder specifieke omgevingscondities tot 90 dagen kan worden bewaard voor HP thuisprinters⁵ en 180 dagen voor kantoorprinters⁵ en dan nog steeds schitterende resultaten produceert. HP adviseert de printer uit te schakelen als deze langere tijd niet wordt gebruikt, bijvoorbeeld wanneer u op vakantie gaat. Bewaar de cartridges verzegeld in de originele verpakking totdat ze worden geïnstalleerd.

Meer informatie over het bewaren van en omgaan met inktcartridges vindt u op hp.com/go/learnaboutsupplies.

Mythe 4: Niet-HP inkt werkt net zo betrouwbaar als originele HP inkt.

Feit

Originele HP inktcartridges produceren consistent accurate prints en levensechte afbeeldingen; HP geeft u prints van hoge kwaliteit die lang mooi blijven. Prints die zijn gemaakt met originele HP inkt op aanbevolen HP fotopapier blijven gemiddeld ruim 50 maal langer mooi dan prints die gemaakt zijn met inkt van andere fabrikanten. Dit betekent dat al uw foto's nog steeds mooi zijn wanneer u later herinneringen wilt ophalen.³ Of u nu een belangrijk zakelijk document of een dierbare foto print, originele HP inkt produceert altijd prints die heel lang mooi blijven.

U kunt zien hoe lang uw foto met originele HP inkt en fotomedia mooi blijft. Bekijk de Light Facé Simulator op hp.com/us/en/solutions/business-solutions/printingsolutions/printpermanence.html#!&pd3=1.

Mythe 5: Niet-HP cartridges zijn beter voor het milieu omdat ze remanufactured zijn.

Feit

Hergebruik is goed, maar recycling is nog beter. Daarom zijn remanufactured en hervulde inktcartridges niet zo milieuvriendelijk als ze lijken:

- HP probeert maximale waarde te creëren middels hiërarchisch gekwalificeerde hergebruik- en recyclingopties. Print wat u wilt printen en produceer direct het juiste resultaat. Hergebruikte cartridges presteren niet altijd consistent en daarom heeft HP het vooruitstrevende HP Planet Partners retour- en recyclingprogramma opgezet, waarmee originele HP Inkjet- en LaserJet-supplies eenvoudig en praktisch worden gerecycled.² HP helpt klanten verantwoord te recyclen. Wij hebben in 2016 meer dan 17.000 ton inkt- en tonercartridges gerecycled. Meer dan 75% van onze inktcartridges wordt nu gefabriceerd met gerecycled plastic uit ons proces 'met gesloten lus'.²

Mythe 6: Niet-HP cartridges doen uw printer geen kwaad.

Feit

De betrouwbaarheidsproblemen die kunnen optreden met niet-HP cartridges kunnen printfouten veroorzaken of zelfs schade toebrengen aan uw printer.

Sommige van de door BLI geteste niet-HP inktsoorten veroorzaakten tijdens de test verstopte printkoppen, waardoor 40 van de 48 geteste printers onbruikbaar werden ten gevolge van ernstige problemen met printkwaliteit die niet te verhelpen waren, ook niet nadat de printkoppen verschillende malen met originele HP inktcartridges waren gereinigd. Met andere woorden: vier van de vijf geteste printers waren onherstelbaar beschadigd door de gebruikte niet-HP inktcartridges. Dat kan u veel tijd en geld kosten.¹

Originele HP cartridges zijn gemaakt om samen te werken met specifieke printers, zodat u altijd zeker bent van betrouwbare prestaties en uw printer niet beschadigd raakt.

Mythe 7: Met niet-HP inktcartridges bespaart u geld.

Feit

Sta stil bij wat u werkelijk betaalt. Een lage aanschafprijs lijkt in eerste instantie aantrekkelijk, maar is op den duur geen verstandige investering. Naast de aanschafkosten voor apparatuur en supplies spelen andere factoren mee die u in aanmerking moet nemen, zoals kwaliteit, betrouwbaarheid, efficiëntie en productiviteit. Samen vormen deze de total cost of ownership (TCO) en dat geeft een meer reëel beeld van wat het consumenten kost om te printen. Houd bij het gebruik van inkt van andere fabrikanten rekening met de verborgen kosten, zoals:

- Kosten voor vervanging van defecte cartridges
- Kosten voor het overmaken van prints vanwege de slechte printkwaliteit
- Verlies van productiviteit en tijd door printerdowntime

Mythe 8: De inktcartridge bevat alleen maar 'gekleurd water'.

Feit

De printer speelt een belangrijke rol bij het printen, maar ook de cartridge, de inkt en de printkoppen zijn bepalend voor de briljante kwaliteit van de prints of documenten. Originele HP inkt is een complexe vloeistof die chemisch en fysiek compatibel moet zijn met elk onderdeel van de printer: de componenten van de cartridge, de printkop, de spuitmondjes, de printeronderdelen en het papier.

1. In een onderzoek van Buyers Laboratory Inc., in opdracht van HP uitgevoerd in 2013, werden originele HP inktcartridges (21, 21XL, 22, 22XL, 56, 57, 140XL, 141XL, 300XL, 350, 350XL, 351, 351XL) vergeleken met gemiddelde prestaties van nagevulde en gereviseerde cartridges die verkocht worden in EMEA-landen. Details: www.buyerslab.com/products/samples/HP-Inkjet-Cartridges-vs-EMEA-Refilled-Cartridges.pdf (PDF, 1.56MB)
 2. Gebaseerd op een vergelijking van het door HP gepubliceerde rendement van originele HP XL cartridges en multipacks versus standaard originele HP cartridges en aanbevolen verkoopprijzen. Werkelijke opbrengsten variëren op basis van de gebruikte printer, geprinte afbeeldingen en andere factoren. Zie: www.hp.com/go/learnaboutsupplies. Resultaten kunnen afwijken op basis van daadwerkelijk vergeleken cartridges. Exacte besparingen kunnen per land verschillen vanwege verschillende adviesprijzen per land en het feit dat de adviesprijzen in sommige landen in plaatselijke valuta zijn.
 3. Gebaseerd op onderzoek van Wilhelm Imaging, 2012. Ga voor meer informatie naar <http://www.wilhelm-research.com/hp/NonGenuine-3rdPartyInkRefills.html>. Vergeleken met printbestendighedsbeoordelingen van originele HP inkt en papier www.hp.com/go/printpermanence
 4. Bij recycling via het HP Planet Partners-programma. Beschikbaar in 35 landen in EMEA, www.hp.com/recycle
 5. Gemiddelde gebaseerd op ISO/IEC 24711 of HP testmethodologie en continu printen. Werkelijke opbrengsten variëren sterk op basis van de inhoud van geprinte pagina's en andere factoren Ga voor meer informatie naar www.hp.com/go/learnaboutsupplies.
 6. InfoTrends, onderzoek uit 2014 naar recycling van benodigdheden in West-Europa in opdracht van HP. Resultaten gebaseerd op de gemiddelde resultaten van interviews met 12 revisiebedrijven en tussenpersonen. Ga voor meer informatie naar www.hp.com/go/EMEA-2014InfoTrends
 7. Beschikbaarheid van het programma kan variëren. Ga voor meer informatie naar www.hp.com/recycle.
 8. Gebaseerd op test van originele HP 950, 951 inktcartridges van standaardcapaciteit, uitgevoerd door Buyer's Laboratory, Inc. in april 2014, en uitgeschakelde HP printers die tot 12 weken lang werden opgeslagen onder specifieke klimaatomstandigheden. Printeronderhoud kan nodig zijn om printkwaliteit te behouden wanneer er weer geprint wordt. Rapport hier beschikbaar: www.buyerslab.com/products/samples/HP-Inkjet-Individual-Ink-Cartridge-Long-Term-Storage-Test.pdf (PDF, 7.05MB)
 9. De beschikbaarheid van het Planet Partners-programma varieert. Zie hp.com/recycle.
 10. Schattingen over beelduurzaamheid zijn gebaseerd op originele HP inkt die geprint is op HP fotopapier. Kijk voor meer informatie op www.hp.com/go/printperformance
- 2.4. Digital Revolutions advocaat heeft HP bij brief van 10 juni 2020 geschreven. Zij heeft HP gesommeerd – voor zover hier van belang – aan Digital Revolution te bevestigen dat HP de onder 2.3 weergegeven tekst van de website zou verwijderen en niet meer zou tonen. Verder heeft Digital Revolution HP gesommeerd om aan Digital Revolution te

bevestigen dat zij zich in de toekomst zou onthouden van iedere misleidende (vergelijkende) mededeling over niet-HP dan wel de huismerkcartridges en geen inbreuk meer zou maken op 123inkt merk- en handelsnamen.

2.5. HP heeft de onder 2.3 weergegeven tekst op 23 juni 2020 van de webpagina verwijderd.

in reconventie

2.6. Op de website 123inkt.nl waren tot omstreeks 13 augustus 2021 de volgende teksten te lezen:

“Hoe kan het dat er in de huismerk cartridges zo veel meer inkt gaat?

De originele HP cartridges worden maar voor een (heel klein) deel gevuld, 3 milliliter staat gelijk aan slechts een **theelepeltje!** De HP cartridge is dus grotendeels gevuld met lucht. De 123inkt.nl huismerk cartridges zijn volledig gevuld met inkt; met lucht kunt u tenslotte niet printen.”

“Kan het gebruik van een huismerk artikel negatieve gevolgen hebben voor mijn printer?

Nee, het gebruik van een 123inkt.nl huismerk artikel kan de printer nooit beschadigen of de levensduur van de printer verkorten. Huismerk artikelen hebben gegarandeerd dezelfde eigenschappen en werking als het originele exemplaar. Bovendien voldoet de fabrikant van 123inkt.nl huismerk artikelen aan de hoge kwaliteits- en milieueisen van de ISO 9001 en ISO 14000 norm.

De **Consumentenbond** concludeert uit onafhankelijk onderzoek dat er geen andere problemen met huismerk cartridges kunnen ontstaan dan met originele cartridges. (*Bron: Digitaalgids mei-juni 2014*) Huismerk cartridges doen dus niet onder voor het origineel en vormen een goed en goedkoop alternatief.

Omdat wij de kwaliteit garanderen, geven wij u een levenslange garantie op 123inkt.nl huismerk artikelen”

“Is het 123inkt.nl huismerk net zo goed als het originele merk?

De kwaliteit van 123inkt.nl huismerk inktcartridges en toners doet niet onder voor het origineel. Uw afdrukken (zowel zwart als kleuren) zijn net zo scherp als bij het gebruik van originele artikelen.

Consumentenbond “*Ons panel is duidelijk: 123inkt levert een veel betere prijs-kwaliteitverhouding dan originele inkt*”

Uit onafhankelijk onderzoek van de **Consumentenbond** blijkt dat het kwaliteitsverschil tussen diverse huismerken onderling groot is. Het 123inkt.nl huismerk staat bovenaan, met het grootste aantal tevreden gebruikers (*Bron: Digitaalgids mei-juni 2014*). Enkele andere huismerken scoren een stuk minder in het onderzoek. Met het 123inkt.nl huismerk kiest u voor de beste prijs-kwaliteitverhouding en ontvangt u bovendien een levenslange garantie”

“Alle 123inkt.nl huismerk artikelen hebben gegarandeerd dezelfde werking en eigenschappen als de originele artikelen. U merkt het verschil alleen in uw portemonnee!

Originele inkt kost gemiddeld 70% meer dan huismerk inkt, zo blijkt uit het onderzoek van de **Consumentenbond**. Het 123inkt.nl huismerk is niet alleen een voordelig alternatief, maar heeft ook nog eens de beste prijs-kwaliteitverhouding. Niet voor niets wordt het 123inkt huismerk het meest aangeraden door het panel van de Consumentenbond; vaker dan andere huismerken en vaker dan de originele cartridges! De prijspeiling van de Consumentenbond is gebaseerd op 65 populaire inktcartridges in 48 winkels”

“Kan ik met een huismerk inktcartridge of toner meer afdrukken maken dan met het originele merk?

123inkt.nl huismerk inktcartridges en toners hebben bijna altijd meer inhoud dan de originele artikelen, die vaak maar voor een deel gevuld zijn. Daarom kunt u met een 123inkt.nl huismerk artikel méér afdrukken maken dan met het originele artikel.

Uit onderzoek van de Consumentenbond blijkt dat het een mythe is dat er met huismerk cartridges minder geprint kan worden. De tevredenheid over het aantal afdrukken ligt bij 123inkt.nl cartridges zelfs 22% hoger dan bij originele merkcartridges! (*Bron: Digitaalgids mei-juni 2014*) Daarnaast toont het onderzoek aan dat er grote verschillen zijn tussen het 123inkt.nl huismerk en andere huismerken. Diverse huismerken uit het onderzoek bevatten een stuk minder inkt en zijn sneller leeg, in tegenstelling tot het 123inkt.nl huismerk.”

2.7. Digital Revolution heeft de onder 2.6 weergegeven tekst gedeeltelijk gewijzigd. Sinds (in ieder geval) 13 augustus 2021 is op de website 123inkt.nl de volgende tekst te lezen:

“Kan het gebruik van een huismerk artikel negatieve gevolgen hebben voor mijn printer?

Nee, het gebruik van een 123inkt huismerk artikel beschadigt de printer niet en verkort ook de levensduur van de printer niet. Huismerk artikelen hebben dezelfde eigenschappen en werking als het originele exemplaar. Bovendien voldoen de fabrikanten van 123inkt.nl huismerk artikelen aan de hoge kwaliteits- en milieueisen van de ISO 9001 en ISO 14000 norm.

Sinds 2017 concludeert de **Consumentenbond** in onafhankelijk onderzoek dat huismerk cartridges niet onderdoen voor het origineel en een goed en goedkoop alternatief vormen. (*Bron: Digitaalgids mei-juni 2014, Digitaalgids maart/april 2016, Digitaalgids juli/augustus 2017, Consumentengids juli/augustus 2019, Consumentengids januari 2021*)

Omdat wij de kwaliteit van onze huismerk artikelen garanderen, geven wij u bovendien een levenslange garantie op alle artikelen van het 123inkt huismerk.”

“Is het 123inkt.nl huismerk net zo goed als het originele merk?

De kwaliteit van 123inkt huismerk inktcartridges en toners doet niet onder voor het origineel. Uw afdrukken (zowel zwart als kleuren) zijn net zo scherp als bij het gebruik van originele artikelen.

De Consumentenbond oordeelt sinds 2014 dat 123inkt een veel betere prijs-kwaliteitverhouding levert dan originele inkt. (Bron: *Digitaalguides mei-juni 2014, Digitaalguides maart/april 2016, Digitaalguides juli/augustus 2017, Consumentengids juli/augustus 2019, Consumentengids januari 2021*)

Met het 123inkt huismerk kiest u voor de beste prijs-kwaliteitverhouding en ontvangt u bovendien een levenslange garantie.”

“Wat is het prijsverschil tussen een 123inkt.nl huismerk artikel en het origineel?”

Alle 123inkt huismerk artikelen hebben dezelfde werking en eigenschappen als de originele artikelen. U merkt het verschil alleen in uw portemonnee!

Onderzoek door de Consumentenbond leert dat er 40 tot 70% bespaard kan worden met huismerk cartridges. (Bron: *Digitaalguides mei-juni 2014, Digitaalguides maart/april 2016, Digitaalguides juli/augustus 2017, Consumentengids juli/augustus 2019, Consumentengids januari 2021*)

Originele inkt kost tot wel 70% meer dan huismerk inkt, zo blijkt uit het onderzoek van de Consumentenbond. Het 123inkt huismerk is niet alleen een voordelig alternatief, maar heeft ook nog eens de beste prijs-kwaliteitverhouding.”

“Kan ik met een huismerk inktcartridge of toner meer afdrukken maken dan met het originele merk?”

123inkt huismerk inktcartridges en toners hebben in de regel meer inhoud dan de originele artikelen, die vaak maar voor een deel gevuld zijn. Daarom kunt u met een 123inkt huismerk artikel bijna altijd méér afdrukken maken dan met het originele artikel.

Uit onderzoek van de Consumentenbond blijkt dat het een mythe is dat er met huismerk cartridges minder geprint kan worden. De tevredenheid over het aantal afdrukken ligt bij 123inkt cartridges ook hoger dan bij originele merkcartridges! (Bron: *Digitaalguides mei/juni 2014, Consumentengids juni 2018, Consumentengids juli/augustus 2019, Consumentengids januari 2021*)”

3. Het geschil

in conventie

3.1. Digital Revolution wil – na eisenwijziging en samengevat weergegeven – dat de rechtbank HP veroordeelt dat zij haar uitingen (zie hiervoor onder 2.3) staakt en gestaakt houdt en zich onthoudt van iedere misleidende (vergelijkende) mededeling over niet-HP cartridges dan wel huismerkcartridges. Aan deze veroordelingen moet een dwangsom worden verbonden. Tot slot wil Digital Revolution dat de rechtbank voor recht verklaart dat HP aansprakelijk is voor de schade die Digital Revolution heeft geleden als gevolg van onrechtmatig handelen door HP, onder meer bestaande uit de misleidende (vergelijkende) reclame en het voeren van oneerlijke handelspraktijken en HP veroordeelt deze schade te vergoeden, op te maken bij staat, met veroordeling van HP in de kosten van de procedure.

3.2. Digital Revolution baseert haar vorderingen – samengevat – op het volgende. De tekst die HP op de website had staan is aan te merken als misleidende (vergelijkende) reclame (artikelen 6:194 en 6:194a Burgerlijk Wetboek (hierna: BW)). HP heeft met haar misleidende (vergelijkende) reclame onrechtmatig tegenover Digital Revolution gehandeld. Digital Revolution heeft als gevolg hiervan schade geleden, die HP aan haar moet vergoeden. Deze schade moet in een schadestaatprocedure wordt vastgesteld. Door haar misleidende reclame maakt HP zich tegenover consumenten ook schuldig aan een misleidende handelspraktijk (artikel 6:193 BW).

3.3. HP voert verweer.

3.4. Op de stellingen van partijen wordt hierna, voor zover voor de beoordeling van belang, (nader) ingegaan.

in reconventie

3.5. HP wil – na eisenwijziging en samengevat weergegeven – dat de rechtbank Digital Revolution veroordeelt dat zij haar uitingen (zie hiervoor onder 2.6) staakt en gestaakt houdt. Aan deze veroordeling moet een dwangsom worden verbonden. Digital Revolution wil daarnaast dat Digital Revolution wordt veroordeeld tot vergoeding van de schade die HP door de uitingen heeft geleden, op te maken bij staat en met veroordeling van Digital Revolution in de (werkelijke) kosten van de procedure.

3.6. HP baseert haar vorderingen op het volgende. De uitingen van Digital Revolution zijn aan te merken als ongeoorloofde vergelijkende reclame (artikel 6:194 BW). Digital Revolution maakt zich met deze vergelijkende reclame ook schuldig aan een oneerlijke handelspraktijk (artikel 6:193 BW). De uitingen van Digital Revolution vormen daarnaast een onrechtmatig handelen tegenover HP. Ook maakt Digital Revolution inbreuk op het door HP gevoerde woordmerk (artikel 2.20 lid 2 van het Beneluxverdrag inzake de intellectuele eigendom (hierna: BVIE)). HP lijdt schade door de uitingen van Digital Revolution. Deze schade moet in een schadestaatprocedure worden vastgesteld en door Digital Revolution aan HP worden vergoed.

3.7. Digital Revolution voert verweer.

3.8. Op de stellingen van partijen wordt hierna, voor zover voor de beoordeling van belang, (nader) ingegaan.

4. De beoordeling

in conventie

4.1. De vraag moet worden beantwoord of de tekst zoals die op de website van HP heeft gestaan is aan te merken als misleidende en/of ongeoorloofde vergelijkende reclame.

4.2. HP heeft tijdens de mondelinge behandeling naar voren gebracht dat zij de tekst per 23 juni 2020 van de website heeft verwijderd. Digital Revolution heeft dit niet weersproken. Dit betekent dat de vordering van Digital Revolution om de publicatie van de

tekst te staken en gestaakt te houden niet kan worden toegewezen. Doordat HP de tekst van de website heeft verwijderd, wat zij al voor het uitbrengen van de dagvaarding heeft gedaan, heeft Digital Revolution bij die vordering namelijk geen belang meer. Er zijn geen aanknopingspunten dat HP de tekst opnieuw in dezelfde vorm zal publiceren.

4.3. Digital Revolution wil verder dat HP zich onthoudt van iedere misleidende (vergelijkende) mededeling over niet-HP-cartridges dan wel de huismerkcartridges. Deze vordering is zo ruim geformuleerd dat zij om die reden al niet toewijsbaar is. Of HP misleidende (vergelijkende) mededelingen doet zal van geval tot geval moeten worden beoordeeld. Een verbod in algemene zin zoals dat volgt uit Digital Revolutions vordering is niet toewijsbaar.

4.4. Dan blijft de vraag over of Digital Revolution als gevolg van de door HP gepubliceerde tekst schade heeft geleden. Daarvoor is nodig dat de tekst kan worden aangemerkt als misleidende en/of ongeoorloofde vergelijkende reclame.

4.5. Bij de beoordeling van deze vraag wordt het volgende vooropgesteld:

4.5.1. Artikel 6:194 BW bepaalt – kort gezegd – dat degene die een misleidende mededeling openbaar maakt met betrekking tot door hem beroeps- of bedrijfsmatig aangeboden goederen of diensten, aansprakelijk is tegenover een ander die beroeps- of bedrijfsmatig handelt (lid 1). Bij de beantwoording van de vraag of een mededeling misleidend is moet worden uitgegaan van de vermoedelijke verwachting van een gemiddeld geïnformeerde, omzichtige en oplettende beroeps- of bedrijfsmatig handelende afnemer (hierna: de maatman afnemer) tot wie de mededeling zich richt of die zij bereikt. Van deze maatman afnemer mag verwacht worden dat hij bereid is zich in de aangeboden informatie te verdiepen, maar niet dat hij beschikt over specialistische of bijzondere kennis en ervaring.

4.5.2. Van misleiding zal met name sprake kunnen zijn wanneer de mededeling onjuist of onvolledig is. Maar de feitelijke vaststelling dat er sprake is van een onjuiste of onvolledige mededeling brengt nog niet mee dat deze ook misleidend is. Daarvoor is nodig dat de mededeling de afnemers misleidt of kan misleiden en door haar misleidende karakter hun economische gedrag kan beïnvloeden. Bij de beoordeling of hiervan sprake is, moet worden uitgegaan van de hiervoor bedoelde maatman afnemer. Een onjuiste of onvolledige mededeling dan ook pas als misleidend worden gekwalificeerd, wanneer redelijkerwijs aannemelijk is dat de mededeling, gelezen in de context waarin deze is geplaatst, van materieel belang is voor de aankoopbeslissing van de maatman afnemer. In dat geval is aannemelijk dat de onjuistheid of onvolledigheid redelijkerwijs het economische gedrag van deze afnemer kan beïnvloeden.

4.5.3. Voor de kwalificatie van de mededeling als misleidend is niet noodzakelijk dat de afnemer daadwerkelijk heeft kennisgenomen van of daadwerkelijk is beïnvloed door de mededeling, maar slechts dat de onjuistheid of onvolledigheid van de mededeling van voldoende materieel belang is om de maatman afnemer te kunnen misleiden. Het gaat er dus om of de mededeling op zichzelf genomen een misleidend karakter heeft.

4.5.4. Artikel 6:194a BW bepaalt dat vergelijkende reclame geoorloofd is, mits aan de limitatief opgesomde cumulatieve toelaatbaarheidsvoorwaarden wordt voldaan. Deze voorwaarden worden genoemd in lid 2 onder a tot en met h. De partij die van mening is dat

er sprake is van ongeoorloofde vergelijkende reclame en in een procedure als eisende partij optreedt, zal gemotiveerd moeten stellen dat en waarom de vergelijkende reclame niet aan (één van) de onder a tot en met h genoemde voorwaarden voldoet.

4.5.5. Onder vergelijkende reclame wordt elke vorm van reclame begrepen waarbij een concurrent dan wel door een concurrent aangeboden goederen of diensten uitdrukkelijk of impliciet worden genoemd (artikel 6:194a lid 1 BW). Dat een onderneming in haar reclameboodschap uitsluitend verwijst naar een soort product, is onvoldoende om deze boodschap bij voorbaat uit te sluiten van de werkingssfeer van deze bepaling. Bij zo'n boodschap kan sprake zijn van vergelijkende reclame voor zover aan de hand daarvan – al is het maar impliciet – een concurrent of door een concurrent aangeboden goederen of diensten kunnen worden geïdentificeerd waarop die reclame concreet betrekking heeft. Bij de beoordeling daarvan moet worden uitgegaan van de vermoedelijke verwachting van een normaal geïnformeerde en redelijk omzichtige en oplettende gemiddelde consument en in dit geval de maatman afnemer (Veuve Clicquot, HvJ 19 april 2007, ECLI:EU:C:2007:230).

4.5.6. Bij een vordering gebaseerd op misleidende en/of ongeoorloofde vergelijkende reclame rust op degene die de inhoud en inkleiding van de mededeling geheel of ten dele heeft bepaald – kort gezegd – de bewijslast van de juistheid van de mededeling (artikel 6:195 lid 1 BW).

4.6. De rechtbank zal hierna, met inachtneming van deze uitgangspunten, de tekst van de HP-website per afzonderlijk mythe beoordelen. Voor de leesbaarheid worden de mythes hieronder herhaald.

Mythe 1

Mythe 1: Niet-HP cartridges zijn net zo betrouwbaar als originele HP inktcartridges.

Feit

In werkelijkheid vertoonde volgens een onderzoek van Buyers Laboratory Inc (BLI) meer dan 40% van de niet-HP inktcartridges problemen, waarbij 11% helemaal niet werkte en 31% te snel leegraakte.¹ In hetzelfde onderzoek vertoonde geen enkele originele HP inktcartridge problemen; deze cartridges werkten 100% betrouwbaar.¹

Omdat bij HP alles om kwaliteit en betrouwbaarheid draait, vermijdt u kosten en frustraties die het gevolg zijn van defecte cartridges:

- HP besteedt drie tot vijf jaar aan de ontwikkeling van elke nieuwe inkt. Dat geeft u de zekerheid dat u altijd het beste product koopt. We doen geen concessies aan de kwaliteit. Met originele HP inkt koopt u altijd een gloednieuwe, ongebruikte cartridge die volledig aan uw verwachtingen voldoet.

4.7. Digital Revolution heeft naar voren gebracht dat de door HP gebruikte koptekst een misleidende vergelijkende mededeling bevat. Volgens Digital Revolution suggereert HP met de koptekst dat niet-HP-cartridges niet even betrouwbaar zijn als HP-cartridges. HP maakt hiermee een ongeoorloofde superioriteitsclaim.

4.8. Bij de beantwoording van de vraag of sprake is van een misleidende mededeling moet worden uitgegaan van de vermoedelijke verwachting van de maatman afnemer tot wie de mededeling zich richt of die zij bereikt. Van deze maatman afnemer mag verwacht worden dat hij bereid is zich in de aangeboden informatie te verdiepen, maar niet dat hij beschikt over specialistische of bijzondere kennis en ervaring. In de tekst die op de koptekst volgt wordt verwezen naar een onderzoek van Buyers Laboratory Inc. (hierna: BLI). In noot 1 van de tekst staat vermeld dat het onderzoek van BLI betrekking had op bepaalde, met typeaanduiding genoemde, cartridges van HP. Deze cartridges zijn vergeleken met de gemiddelde prestaties van nagevulde en gereviseerde cartridges die in EMEA-landen (landen uit Europa, het Midden-Oosten en Afrika) worden verkocht. De maatman afnemer zal gelet hierop begrijpen dat het onderzoek geen betrekking had op verkochte nieuwe cartridges, zoals Digital Revolution die aanbiedt.

4.9. Digital Revolution heeft ter onderbouwing van haar stelling dat HP een ongeoorloofde superioriteitsclaim maakt verwezen naar door HP in de tekst genoemde percentages niet-HP-cartridges die problemen veroorzaken. Volgens Digital Revolution worden deze percentages zonder enig onderscheid gepresenteerd voor niet-HP-cartridges. De in de tekst genoemde percentages zijn afkomstig uit het onderzoeksrapport van BLI. Met haar stelling gaat Digital Revolution ten onrechte eraan voorbij dat de maatman afnemer, zoals hiervoor is geoordeeld, zal begrijpen dat het onderzoek van BLI geen betrekking had op nieuwe cartridges zoals Digital Revolution die aanbiedt. Dit betekent dat hij ook zal begrijpen dat de genoemde percentages niet daarop zien.

4.10. De omstandigheid dat het onderzoek van BLI uit 2013 dateert en dat het betrekking heeft op de situatie in EMEA-landen maakt niet dat HP dit onderzoek niet kan gebruiken ter ondersteuning van haar stelling. Digital Revolution heeft niet onderbouwd waarom het onderzoek niet representatief is voor de situatie op het moment van het uitbrengen van de dagvaarding en voor de situatie in Nederland. Digital Revolution heeft naar voren gebracht dat de in de tekst opgenomen hyperlink, die naar het onderzoek van BLI zou moeten leiden, niet werkt. HP heeft dit gemotiveerd weersproken, waarna Digital Revolution haar stelling op dit punt niet nader heeft onderbouwd. Maar ook als de hyperlink niet zou werken, maakt dit niet dat HP het onderzoek niet als onderbouwing kan gebruiken. Digital Revolution heeft niet betwist dat de in de tekst opgenomen informatie afkomstig is uit het onderzoek dat BLI heeft uitgevoerd.

4.11. Digital Revolution heeft verder naar voren gebracht dat de betrouwbaarheid van niet-HP-cartridges wordt beïnvloed doordat HP de firmware van haar printers regelmatig bijwerkt en daarmee foutmeldingen ten aanzien van niet-HP-cartridges genereert. Voor zover Digital Revolution hiermee stelt dat als gevolg van firmware-updates de resultaten van het door BLI uitgevoerde onderzoek zijn beïnvloed, heeft Digital Revolution voor een dergelijk oordeel onvoldoende gesteld, temeer daar het onderzoek van 2013 dateert en de discussie over dynamic security kennelijk vanaf 2016 speelt.

4.12. Digital Revolution wordt niet gevolgd in haar stelling dat de zinsneden "Dat geeft u de zekerheid dat u altijd het beste product koopt" en "HP besteedt drie tot vijf jaar aan de ontwikkeling van elke nieuwe inkt" ongeoorloofde superioriteitsclaims zijn. De maatman afnemer zal deze zinsneden begrijpen als een voor reclame gebruikelijke overdrijving. Ditzelfde geldt voor de zinsnede "We doen geen concessies aan de kwaliteit".

4.13. Volgens Digital Revolution wekt de zinsnede “Met originele HP inkt koopt u altijd een gloednieuwe, ongebruikte, cartridge die volledig aan uw verwachtingen voldoet” de indruk dat ditzelfde niet geldt voor nieuwe niet-HP-cartridges. Hierin wordt Digital Revolution niet gevolgd. In de context van de alinea waarin deze zinsnede staat (waarbij HP stelt dat zij drie tot vijf jaar aan de ontwikkeling van nieuwe inkt besteedt, dat de afnemer daarmee de zekerheid heeft dat hij altijd het beste product koopt en dat HP stelt geen concessies te doen aan de kwaliteit) zal de maatman afnemer begrijpen dat HP hiermee alleen iets zegt over haar eigen product en niet over als nieuw verkochte cartridges van derden, die niet refilled of remanufactured zijn.

4.14. De conclusie is dat HP met deze tekst geen misleidende en/of ongeoorloofde vergelijkende reclame maakt.

Mythe 2

Mythe 2: Niet-HP cartridges produceren evenveel pagina's als originele HP inktcartridges.

Feit

Als iets te mooi klinkt om waar te zijn, is het dat waarschijnlijk ook. Onderzoek door externe analisten wees uit dat originele HP inktcartridges gemiddeld tot 50% meer pagina's printen dan de onderzochte hervulde, nieuwe en remanufactured niet-HP cartridges.¹

Met andere woorden: u zou zes inktcartridges van andere fabrikanten nodig hebben om hetzelfde aantal pagina's te printen als met vier originele HP inktcartridges.

HP paginaopbrengstgegevens⁴ voor tekst/afbeeldingen zijn gebaseerd op de ISO (International Organization for Standardization) testmethode (ISO/IEC 24711), die door het grootste gedeelte van de printindustrie als standaard wordt erkend.

4.15. Digital Revolution heeft naar voren gebracht dat HP met de gebruikte kopstekst stelt dan wel suggereert dat met niet-HP-cartridges niet evenveel pagina's kunnen worden afgedrukt als met HP-cartridges. Impliciet maakt HP hiermee een ongeoorloofde superioriteitsclaim, omdat zij suggereert dat met HP-cartridges meer pagina's kunnen worden afgedrukt. Digital Revolution vindt dit misleidend.

4.16. In de tekst stelt HP inderdaad dat met HP-cartridges gemiddeld tot 50% meer kan worden geprint. Maar dit relateert zij uitdrukkelijk aan de door BLI onderzochte hervulde, nieuwe en remanufactured cartridges. Hiervóór is geoordeeld dat het onderzoek door HP kan worden gebruikt ter onderbouwing van dat wat zij in de tekst stelt. Er kan daarom niet worden geoordeeld dat de reclame op dit punt misleidend is.

4.17. Digital Revolution heeft verder naar voren gebracht dat HP met de tekst – kort gezegd – stelt dat fabrikanten van huismerkcartridges liegen wanneer zij niet vermelden dat met hun cartridges minder afdrucken kunnen worden gemaakt dan met HP-cartridges. Waarom de maatman afnemer tot deze conclusie zal komen heeft Digital Revolution niet gesteld. De door haar getrokken conclusie kan ook niet in de tekst worden gevonden. Op dit punt kan dus niet worden geoordeeld dat de tekst onjuist en/of misleidend is.

Mythe 3

Mythe 3: Inkt droogt uit als u niet regelmatig print.

Feit

We kunnen niet namens anderen spreken, maar originele HP inktcartridges zijn zo ontworpen dat de inkt niet uitdroogt, zelfs niet wanneer u enige maanden niet print.⁵ Door Wirth Consulting uitgevoerde tests hebben aangetoond dat HP inkt onder specifieke omgevingscondities tot 90 dagen kan worden bewaard voor HP thuisprinters⁵ en 180 dagen voor kantoorprinters⁵ en dan nog steeds schitterende resultaten produceert. HP adviseert de printer uit te schakelen als deze langere tijd niet wordt gebruikt, bijvoorbeeld wanneer u op vakantie gaat. Bewaar de cartridges verzegeld in de originele verpakking totdat ze worden geïnstalleerd.

Meer informatie over het bewaren van en omgaan met inktcartridges vindt u op hp.com/go/learnaboutsupplies.

4.18. Volgens Digital Revolution maakt HP zich met deze tekst schuldig aan misleiding door omissie. De stelling van Digital Revolution wordt zo begrepen dat de omissie eruit bestaat dat HP niet vermeldt dat ook niet-HP-cartridges als eigenschap hebben dat de inkt niet uitdroogt. De maatman afnemer zal dit niet in de tekst lezen. In de tekst wordt namelijk alleen iets gezegd over een eigenschap van HP's eigen product. Zij stelt dat haar inktcartridges zo zijn ontworpen dat de inkt niet uitdroogt. Dat zij hiermee het tegendeel beweert over niet-HP-cartridges kan hieruit niet worden geconcludeerd, ook niet als daarbij de zinsnede "Wij kunnen niet namens anderen spreken" wordt betrokken. Met deze zinsnede zegt HP niet meer dan wat er staat: zij kan niet voor anderen spreken.

Mythe 4

Mythe 4: Niet-HP inkt werkt net zo betrouwbaar als originele HP inkt.

Feit

Originele HP inktcartridges produceren consistent accurate prints en levensechte afbeeldingen; HP geeft u prints van hoge kwaliteit die lang mooi blijven. Prints die zijn gemaakt met originele HP inkt op aanbevolen HP fotopapier blijven gemiddeld ruim 50 maal langer mooi dan prints die gemaakt zijn met inkt van andere fabrikanten. Dit betekent dat al uw foto's nog steeds mooi zijn wanneer u later herinneringen wilt ophalen.³ Of u nu een belangrijk zakelijk document of een dierbare foto print, originele HP inkt produceert altijd prints die heel lang mooi blijven.

U kunt zien hoe lang uw foto met originele HP inkt en fotomedia mooi blijft. Bekijk de Light Face Simulator op hp.com/us/en/solutions/business-solutions/printingsolutions/printpermanence.html#!&pd3=1.

4.19. Het bezwaar van Digital Revolution tegen de hierboven vermelde tekst richt zich op de zinsnede "gemiddeld ruim 50 maal langer mooi dan prints die gemaakt zijn met inkt van andere fabrikanten". Volgens Digital Revolution is hiermee sprake van een misleidende

vergelijkende reclame uiting. Waarom dit het geval is heeft Digital Revolution niet gesteld, zodat Digital Revolution al om die reden niet in haar stelling kan worden gevolgd. Daarnaast staat vast dat HP's stelling in de tekst is gebaseerd op een onderzoek, uitgevoerd door Wilhelm Imaging. Dat dit onderzoek in 2012 is verricht en betrekking had op de Amerikaanse markt maakt op zichzelf niet dat het onderzoek niet door HP ter onderbouwing van haar stelling kan worden gebruikt. Dat de situatie op het moment van het uitbrengen van de dagvaarding significant anders was dan tijdens het uitgevoerde onderzoek is door Digital Revolution niet gesteld. Verder heeft Digital Revolution niet onderbouwd waarom de situatie op de Amerikaanse markt zodanig afwijkt van de situatie op de Nederlandse markt dat het onderzoek niet als onderbouwing kan dienen. Tot slot geldt dat in de tekst wordt vermeld dat de vergelijking is gemaakt met de inkt van "andere fabrikanten". De maatman afnemer zal hieruit niet zonder meer concluderen dat ook Digital Revolution (123inkt) zich onder deze "andere fabrikanten" bevindt.

Mythe 5

Mythe 5: Niet-HP cartridges zijn beter voor het milieu omdat ze remanufactured zijn.

Feit

Hergebruik is goed, maar recycling is nog beter. Daarom zijn remanufactured en hervulde inktcartridges niet zo milieuvriendelijk als ze lijken:

- HP probeert maximale waarde te creëren middels hiërarchisch gekwalificeerde hergebruik- en recyclingopties. Print wat u wilt printen en produceer direct het juiste resultaat. Hergebruikte cartridges presteren niet altijd consistent en daarom heeft HP het vooruitstrevende HP Planet Partners retour- en recyclingprogramma opgezet, waarmee originele HP Inkjet- en LaserJet-supplies eenvoudig en praktisch worden gerecycled.² HP helpt klanten verantwoord te recyclen. Wij hebben in 2016 meer dan 17.000 ton inkt- en tonercartridges gerecycled. Meer dan 75% van onze inktcartridges wordt nu gefabriceerd met gerecycled plastic uit ons proces 'met gesloten lus'.²

4.20. Digital Revolution vindt de onder mythe 5 opgenomen tekst misleidend. De tekst suggereert dat alle niet-HP-cartridges remanufactured zijn. Dit is volgens Digital Revolution niet het geval. HP stelt met de tekst dat niet-HP-cartridges zoals de huismerkcartridges niet nieuw zijn, aldus nog steeds Digital Revolution. Digital Revolution wordt in haar bezwaar niet gevolgd. Digital Revolution gaat ten onrechte eraan voorbij dat het in de tekst specifiek gaat over remanufactured en hervulde inktcartridges. De maatman afnemer zal gelet hierop begrijpen dat de (kop)tekst geen betrekking heeft op nieuwe (huismerk)cartridges.

4.21. Digital Revolution maakt ook bezwaar tegen de zinsneden "maar recycling is nog beter" en "hergebruikte cartridges presteren niet altijd consistent". De eerste zinsnede is volgens Digital Revolution een superioriteitsclaim. Hierin wordt Digital Revolution niet gevolgd. In de op de gewraakte zinsnede volgende alinea, naast de bulletpoint, zet HP uiteen dat zij een recyclingprogramma heeft. De maatman afnemer zal de tekst zo begrijpen dat HP reclame maakt voor dat recyclingprogramma, waarbij een zekere mate van overdrijving inherent is. De maatman afnemer zal de zinsnede dan ook begrijpen als een voor reclame gebruikelijke overdrijving.

4.22. Voor de onderbouwing van haar stelling dat hergebruikte cartridges niet altijd consistent presteren heeft HP verwezen naar het onderzoek van BLI uit 2013. Volgens HP blijkt uit dit onderzoek dat remanufactured intcartridges aanzienlijk slechter presteren dan HP-cartridges. Digital Revolution heeft dit niet weersproken. Het bezwaar treft daarom geen doel.

Mythe 6

Mythe 6: Niet-HP cartridges doen uw printer geen kwaad.

Feit

De betrouwbaarheidsproblemen die kunnen optreden met niet-HP cartridges kunnen printfouten veroorzaken of zelfs schade toebrengen aan uw printer.

Sommige van de door BLI geteste niet-HP inktsoorten veroorzaakten tijdens de test verstopte printkoppen, waardoor 40 van de 48 geteste printers onbruikbaar werden ten gevolge van ernstige problemen met printkwaliteit die niet te verhelpen waren, ook niet nadat de printkoppen verschillende malen met originele HP inktcartridges waren gereinigd. Met andere woorden: vier van de vijf geteste printers waren onherstelbaar beschadigd door de gebruikte niet-HP inktcartridges. Dat kan u veel tijd en geld kosten.¹

Originele HP cartridges zijn gemaakt om samen te werken met specifieke printers, zodat u altijd zeker bent van betrouwbare prestaties en uw printer niet beschadigd raakt.

4.23. Digital Revolution maakt bezwaar tegen de onder mythe 6 opgenomen tekst, omdat die volgens haar feitelijk onjuist en misleidend is. Volgens Digital Revolution wordt met de tekst in zijn algemeenheid gesteld dat niet-HP-cartridges schadelijk voor de printer zijn. Uit de tekst blijkt deze suggestie echter niet. HP verwijst specifiek naar door BLI geteste niet-HP-inktsoorten. Zij doet daarmee geen algemene uitspraak over niet-HP-cartridges of de huismerkcartridges. Wat Digital Revolution verder nog ter onderbouwing van haar standpunt naar voren heeft gebracht hoeft hiermee niet inhoudelijk te worden beoordeeld. Die onderbouwing bouwt voort op de hiervoor onjuist geoordeelde vooronderstelling van Digital Revolution.

Mythe 7

Mythe 7: Met niet-HP inktcartridges bespaart u geld.

Feit

Sta stil bij wat u werkelijk betaalt. Een lage aanschafprijs lijkt in eerste instantie aantrekkelijk, maar is op den duur geen verstandige investering. Naast de aanschafkosten voor apparatuur en supplies spelen andere factoren mee die u in aanmerking moet nemen, zoals kwaliteit, betrouwbaarheid, efficiëntie en productiviteit. Samen vormen deze de total cost of ownership (TCO) en dat geeft een meer reëel beeld van wat het consumenten kost om te printen. Houd bij het gebruik van inkt van andere fabrikanten rekening met de verborgen kosten, zoals:

- Kosten voor vervanging van defecte cartridges
- Kosten voor het overmaken van prints vanwege de slechte printkwaliteit
- Verlies van productiviteit en tijd door printerdowntime

4.24. Digital Revolution heeft tegen deze tekst ingebracht dat HP stelt dan wel suggereert dat de merkcartridges niet duurder zijn dan niet-HP-cartridges. Volgens Digital Revolution is dit feitelijk onjuist en misleidend, omdat de huismerkcartridges voor een lagere prijs worden verkocht dan de merkcartridges. Digital Revolution wordt niet in haar bezwaar gevolgd. De maatman afnemer zal de tekst zo begrijpen dat HP met de tekst de vraag stelt of het wel zo is dat met niet-HP-cartridges geld wordt bespaard. HP wijst er in haar tekst op dat ook andere factoren dan alleen de aanschafprijs moeten worden meegewogen bij de aankoop van een cartridge. Tegen de achtergrond van mythe 6, waarin HP heeft besproken dat uit onderzoek blijkt dat de geteste niet-HP inktsoorten tot problemen leiden, is de mededeling toelaatbaar. Als sommige inktsoorten printers kunnen beschadigen, dan is voorstelbaar dat dit tot meer kosten voor de gebruiker zal leiden.

Mythe 8

Mythe 8: De inktcartridge bevat alleen maar ‘gekleurd water’.

Feit

De printer speelt een belangrijke rol bij het printen, maar ook de cartridge, de inkt en de printkoppen zijn bepalend voor de briljante kwaliteit van de prints of documenten. Originele HP inkt is een complexe vloeistof die chemisch en fysiek compatibel moet zijn met elk onderdeel van de printer: de componenten van de cartridge, de printkop, de spuitmondjes, de printeronderdelen en het papier.

4.25. Volgens Digital Revolution maakt HP zich met deze tekst schuldig aan misleiding door omissie. HP weerspreekt de mythe met haar tekst alleen voor de merkcartridges, waardoor zij stelt dan wel suggereert dat niet-HP-cartridges alleen maar gekleurd water bevatten, aldus Digital Revolution. Zij wordt hierin niet gevolgd. HP spreekt in de tekst alleen over haar eigen product en maakt geen vergelijking met niet-HP-cartridges. De maatman afnemer zal de tekst dan ook niet in de door Digital Revolution gestelde zin opvatten.

Conclusies

4.26. De conclusie is dat HP zich niet schuldig heeft gemaakt aan misleidende (vergelijkende) reclame. Dit oordeel betekent verder dat HP zich niet schuldig heeft gemaakt aan een oneerlijke handelspraktijk. De vordering tot veroordeling van HP tot het vergoeden van schade, op te maken bij staat, zal worden afgewezen.

4.27. Digital Revolution zal als de in het ongelijk gestelde partij worden veroordeeld in de proceskosten aan de zijde van HP. De rechtbank ziet geen reden voor toepassing van artikel 1019h Rv. Hoewel Digital Revolution haar vorderingen, voordat zij die wijzigde, mede baseerde op een gestelde merkinbreuk, was de discussie over deze merkinbreuk ten opzichte van de overige discussie in de zaak – die niets van doen heeft met handhaving van

IE-rechten – verwaarloosbaar. De proceskostenveroordeling zal daarom plaatsvinden aan de hand van de gebruikelijke liquidatietarieven. De kosten aan de zijde van HP zullen worden begroot op EUR 656,- aan griffierecht en op EUR 1.126,- (2 punten x tarief EUR 563,-) aan salaris advocaat. De door HP gevorderde wettelijke rente over de proceskosten is eveneens toewijsbaar, zoals hierna onder de beslissing vermeld.

in reconventie

4.28. Hier moet de vraag worden beantwoord of Digital Revolution zich schuldig maakt aan ongeoorloofde vergelijkende reclame en aan een oneerlijke handelspraktijk. Verder moet worden beoordeeld of Digital Revolution inbreuk heeft gemaakt op het merk “HP”.

4.29. Tijdens de mondelinge behandeling is duidelijk geworden dat Digital Revolution de tekst op haar website heeft aangepast, zoals hiervoor onder 2.7 weergegeven.

4.30. De maatstaf waaraan moet worden getoetst is hiervoor onder 4.5.1 tot en met 4.5.6 weergegeven. Deze maatstaf moet hier als herhaald en ingelast worden beschouwd.

4.31. De rechtbank zal hierna, met inachtneming van deze uitgangspunten, de door HP genoemde teksten stuk voor stuk beoordelen. Voor de leesbaarheid worden de tekstfragmenten hieronder herhaald.

Eerste tekstfragment

“Hoe kan het dat er in de huismerk cartridges zo veel meer inkt gaat?

De originele HP cartridges worden maar voor een (heel klein) deel gevuld, 3 milliliter staat gelijk aan slechts een **theelepeltje!** De HP cartridge is dus grotendeels gevuld met lucht.

De 123inkt.nl huismerk cartridges zijn volledig gevuld met inkt; met lucht kunt u tenslotte niet printen.”

4.32. Volgens HP is de hiervoor vermelde tekst onnodig grievend door het gebruik van de woorden “slechts een theelepeltje!” en de zin “De HP cartridge is dus grotendeels gevuld met lucht”. Daarmee suggereert Digital Revolution dat HP haar cartridges onnodig (grotendeels) met lucht vult. Daarbij komt dat Digital Revolution het merk “HP” op een manier heeft gebruikt die kleinerend is en schadelijk voor de goede naam van HP, aldus HP.

4.33. De tekst is aan te merken als vergelijkende reclame, omdat Digital Revolution een directe vergelijking maakt tussen haar eigen product en het product van HP. Uitgangspunt is dat vergelijkende reclame mag, zolang wordt voldaan aan de in 6:194a lid 2 onder a-h BW limitatief opgesomde cumulatieve voorwaarden. HP heeft toegelicht waarom haar cartridges lucht bevatten. Daarnaast heeft zij toegelicht dat haar cartridges niet alleen inkt en lucht bevatten, maar ook andere materialen (waaronder schuimmateriaal). Digital Revolution heeft deze toelichting niet weersproken. De door Digital Revolution gebruikte tekst vermeldt echter niet dat de HP-cartridges ook andere materialen bevatten. Maar zij maakt wel gebruik van de zinsnede “*slechts een theelepeltje*” (waarbij het woord “theelepeltje” dikgedrukt wordt weergegeven), gevolgd door een uitroepteken en de zin “*De HP cartridge is dus grotendeels gevuld met lucht*”. Op deze manier geeft Digital Revolution, anders dan zij naar voren heeft gebracht, niet alleen feiten weer. Digital Revolution appelleert met haar tekst bij de maatman afnemer aan een gevoel van ongenoegen over de hoeveelheid inkt die

een HP-cartridge bevat ten opzichte van een huismerkcartridge en het feit dat de HP-cartridges lucht bevatten. Op die manier laat zij zich kleinerend uit over HP's product. Dat is niet toegelaten, zodat de tekst als ongeoorloofde vergelijkende reclame moet worden aangemerkt. Digital Revolution zal daarom worden verboden de zinsnede "slechts een theelepeltje!" en de zin "De HP cartridge is dus grotendeels gevuld met lucht" nog langer in haar tekst te gebruiken.

4.34. Digital Revolution vermeldt bij haar producten een besparingspercentage. HP heeft hiertegen bezwaar gemaakt. Volgens HP wekt Digital Revolution ten onrechte de indruk dat de hoeveel inkt bepalend is voor het aantal pagina's dat kan worden afgedrukt. Digital Revolution heeft echter toegelicht dat de door haar vermelde besparingspercentages zien op de prijs per milliliter van haar eigen producten, vergeleken met die van de betreffende HP-cartridges. HP heeft de door Digital Revolution gegeven berekening van de vermelde besparingspercentages niet weersproken, zodat deze voor juist moet worden gehouden. Het bezwaar van HP tegen het noemen van besparingspercentages treft dan ook geen doel.

4.35. HP zegt dat zij houder is van het Benelux woordmerk "HP". Het woordmerk is ingeschreven voor de klassen 2, 9, 10, 16, 29, 30, 35, 36, 37, 38, 41, 42 en 44. Volgens HP maakt Digital Revolution met de tekst inbreuk op haar merkrecht, als bedoeld in artikel 2.20 lid 2 onder d BVIE. Uit de door HP in de procedure ingebrachte stukken blijkt echter niet dat zij als houder van het woordmerk "HP" is geregistreerd. Alleen de merkhouders kan een actie op grond van merkinbreuk instellen (artikel 2.20 lid 1 BVIE). Nu niet vaststaat dat HP de houder is van het woordmerk, kan de vordering al om die reden niet slagen. Maar ook als HP een volmacht zou hebben van de houder van het merk om tegen Digital Revolution op te treden (zoals zij stelt te hebben in de "tonerzaak" met rolnummer 20-930) kan de vordering niet slagen. De enkele omstandigheid dat de merknaam is gebruikt in een laatdunkende tekst over cartridges van HP betekent zonder nadere onderbouwing, die ontbreekt, nog niet dat afbreuk wordt gedaan aan de reputatie van de merknaam HP.

Tweede tekstfragment

"Kan het gebruik van een huismerk artikel negatieve gevolgen hebben voor mijn printer?"

Nee, het gebruik van een 123inkt.nl huismerk artikel kan de printer nooit beschadigen of de levensduur van de printer verkorten. Huismerk artikelen hebben gegarandeerd dezelfde eigenschappen en werking als het originele exemplaar. Bovendien voldoet de fabrikant van 123inkt.nl huismerk artikelen aan de hoge kwaliteits- en milieueisen van de ISO 9001 en ISO 14000 norm.

De **Consumentenbond** concludeert uit onafhankelijk onderzoek dat er geen andere problemen met huismerk cartridges kunnen ontstaan dan met originele cartridges. (*Bron: Digitaalgids mei-juni 2014*) Huismerk cartridges doen dus niet onder voor het origineel en vormen een goed en goedkoop alternatief.

Omdat wij de kwaliteit garanderen, geven wij u een levenslange garantie op 123inkt.nl huismerk artikelen"

4.36. De hiervoor weergegeven tekst is volgens HP misleidend. Zij heeft in dit verband naar voren gebracht dat Digital Revolution door het gebruik van de woorden "nooit" en

“gegarandeerd” in de tekst absolute claims maakt. Deze claims moeten door Digital Revolution worden onderbouwd, maar zij verwijst naar verouderde testresultaten. Uit nieuwe testresultaten van de Consumentenbond uit 2016 blijkt dat de huismerkcartridges slechter scoren dan in 2014. Het bezwaar van HP wordt zo begrepen dat Digital Revolution met de tekst in strijd met artikel 6:194 lid 1 onder a BW handelt.

4.37. Een openbaar gemaakte mededeling kan onder meer misleidend zijn ten aanzien van de eigenschappen of gebruiksmogelijkheden van het goed (artikel 6:194 lid 1 onder a BW). In haar tekst laat Digital Revolution zich uit over eigenschappen van haar huismerkcartridges. Zij stelt namelijk dat gebruik van huismerkartikelen nooit de printer kan beschadigen of de levensduur van de printer kan verkorten. Verder stelt zij met haar tekst dat huismerkartikelen gegarandeerd dezelfde werking en eigenschappen hebben als een origineel exemplaar. Het is aan Digital Revolution om de juistheid van deze stellingen te bewijzen (artikel 6:195 lid 1 BW). Dat haar producten een printer nooit kunnen beschadigen en nooit de levensduur daarvan kunnen verkorten heeft Digital Revolution niet onderbouwd. De tekst is in die zin misleidend. Digital Revolution heeft verder niet onderbouwd dat haar producten gegarandeerd dezelfde eigenschappen en werking hebben als HP-cartridges. Ook in die zin is de tekst misleidend. In beide gevallen is aannemelijk dat de tekst van materieel belang is voor de aankoopbeslissing van de maatman afnemer. De tekst is daarmee niet toelaatbaar. Een verbod zal echter niet worden opgelegd, omdat Digital Revolution haar tekst al heeft gewijzigd en het gevraagde verbod niet ziet op de nieuwe tekst.

4.38. Tijdens de mondelinge behandeling heeft HP er nog op gewezen dat Digital Revolution verwijst naar ISO-normen. Volgens HP is deze verwijzing misleidend, omdat Digital Revolution met die verwijzing ten onrechte de indruk wekt dat haar product over dezelfde eigenschappen en werking beschikken als de HP-cartridges. Waarom de maatman afnemer de tekst op die manier zal opvatten heeft HP niet inzichtelijk gemaakt. Digital Revolution verwijst naar de ISO-normen 9001 en 14000. Volgens de tekst zien deze ISO-normen op kwaliteitseisen en milieueisen. Dat deze verwijzing onjuist is heeft HP niet gesteld.

Derde tekstfragment

“Is het 123inkt.nl huismerk net zo goed als het originele merk?”

De kwaliteit van 123inkt.nl huismerk inktcartridges en toners doet niet onder voor het origineel. Uw afdrukken (zowel zwart als kleuren) zijn net zo scherp als bij het gebruik van originele artikelen.

Consumentenbond “*Ons panel is duidelijk: 123inkt levert een veel betere prijs-kwaliteitverhouding dan originele inkt*”

Uit onafhankelijk onderzoek van de **Consumentenbond** blijkt dat het kwaliteitsverschil tussen diverse huismerken onderling groot is. Het 123inkt.nl huismerk staat bovenaan, met het grootste aantal tevreden gebruikers (*Bron: Digitaalgids mei-juni 2014*). Enkele andere huismerken scoren een stuk minder in het onderzoek. Met het 123inkt.nl huismerk kiest u voor de beste prijs-kwaliteitverhouding en ontvangt u bovendien een levenslange garantie”

4.39. HP maakt bezwaar tegen de zin “Uw afdrukken (zowel zwart als kleuren) zijn net zo scherp als bij het gebruik van originele artikelen.” Dat Digital Revolution verwijst naar

een oordeel van de Consumentenbond uit 2014 rechtvaardigt volgens HP niet de stelling van Digital Revolution dat afdrukken met huismerkcartridges even scherp zijn als bij het gebruik van HP-cartridges. HP wijst er in dit verband op dat uit onderzoeken van de Consumentenbond uit 2016 en 2021 blijkt dat deze stelling niet juist is.

4.40. Terecht heeft HP erop gewezen dat met de conclusie van de Consumentenbond, dat 123inkt veel betere prijs-kwaliteitverhouding levert dan originele inkt, nog niet is onderbouwd dat met huismerkcartridges even scherpe afdrukken worden gemaakt als met merkcartridges. Dit klemt te meer waar HP, onweersproken, erop heeft gewezen dat de Consumentenbond in 2016 heeft geschreven *“Klooninkt. De zwarte afdrukken van klooninkt zien er prima uit. Ook over kleurafdrukken zijn de meeste consumenten tevreden, al is de kwaliteit wel iets minder dan die van originele inkt”* en in 2021 *“Originele inkt is duurder, maar de kwaliteit is wel beter”*. Digital Revolution heeft naar voren gebracht dat de Consumentenbond na 2014 heeft geoordeeld dat de huismerkcartridges een volwaardig alternatief zijn. Maar dat leidt op zichzelf gezien evenmin tot het oordeel dat afdrukken met huismerkcartridges even scherp zijn als afdrukken met merkcartridges. De scherpte van een afdruk is tenslotte kwantificeerbaar. Het lag op de weg van Digital Revolution om de juistheid van haar in de tekst verwoorde stelling te bewijzen, bijvoorbeeld door een onderzoek waarbij de scherpte van afdrukken werd gekwantificeerd. Dat heeft zij tegenover de gemotiveerde weerspreking door HP niet gedaan. De tekst moet in deze zin dan ook als misleidend worden aangemerkt. Het is aannemelijk dat de tekst van materieel belang is voor de aankoopbeslissing van de maatman afnemer. Gebruik van de zin *“Uw afdrukken (zowel zwart als kleuren) zijn net zo scherp als bij het gebruik van originele artikelen.”*, die Digital Revolution ook na wijziging van de tekst gebruikt, zal om die reden worden verboden.

Vierde tekstfragment

“Alle 123inkt.nl huismerk artikelen hebben gegarandeerd dezelfde werking en eigenschappen als de originele artikelen. U merkt het verschil alleen in uw portemonnee!

Originele inkt kost gemiddeld 70% meer dan huismerk inkt, zo blijkt uit het onderzoek van de Consumentenbond. Het 123inkt.nl huismerk is niet alleen een voordelig alternatief, maar heeft ook nog eens de beste prijs-kwaliteitverhouding. Niet voor niets wordt het 123inkt huismerk het meest aangeraden door het panel van de Consumentenbond; vaker dan andere huismerken en vaker dan de originele cartridges! De prijspeiling van de Consumentenbond is gebaseerd op 65 populaire inktcartridges in 48 winkels”

4.41. HP heeft bezwaar gemaakt tegen de zin *“Alle 123inkt.nl huismerk artikelen hebben gegarandeerd dezelfde werking en eigenschappen als de originele artikelen. U merkt het verschil alleen in uw portemonnee!”*. Volgens HP maakt Digital Revolution hiermee, met name door het gebruik van de woorden *“alle”* en *“gegarandeerd”*, de absolute claim dat haar huismerkcartridges dezelfde werking en eigenschappen hebben als originele cartridges.

4.42. Het is aan Digital Revolution om de juistheid van haar stelling ten aanzien van de werking en de eigenschappen van haar huismerkcartridges te bewijzen. Dat heeft zij niet gedaan. Dat het woord *“gegarandeerd”* betrekking heeft op een door Digital Revolution gegeven garantie blijkt niet uit de tekst en zal ook niet zo door de maatman afnemer worden begrepen. De maatman afnemer zal de tekst – gelet op de formulering daarvan – zo begrijpen dat ook zonder een garantie van Digital Revolution huismerkcartridges dezelfde

werking en eigenschappen hebben als HP-cartridges. De tekst is misleidend omdat Digital Revolution niet heeft bewezen dat al haar huismerkcartridges gegarandeerd dezelfde werking en eigenschappen hebben als HP-cartridges. Digital Revolution heeft haar tekst al in die zin aangepast dat hierin het woord “gegarandeerd” niet meer wordt gebruikt. Het gevorderde verbod ziet op de tekst zoals die tot aan de wijziging op de website stond. Omdat de tekst is aangepast en het gevorderde verbod niet ziet op de na wijziging gebruikte tekst, is het gevorderde verbod niet toewijsbaar.

4.43. Digital Revolution verwijst in de tekst naar een onderzoek van de Consumentenbond uit 2014, ter onderbouwing van haar stelling dat originele inkt gemiddeld 70% meer kost dan huismerkcartridges. HP heeft hier bezwaar tegen gemaakt. Volgens haar blijkt uit onderzoek van de Consumentenbond dat na 2014 is uitgevoerd – kort gezegd – dat het prijsverschil beduidend lager is. Dat later onderzoek van de Consumentenbond andere percentages in prijsverschil laat zien, maakt echter niet dat de door Digital Revolution gebruikte verwijzing naar het onderzoek uit 2014 misleidend is. HP heeft namelijk niet weersproken dat het door Digital Revolution in de tekst genoemde percentage uit het onderzoek uit 2014 blijkt. Digital Revolution heeft verder gemotiveerd weersproken dat uit het door HP genoemde onderzoek van de Consumentenbond de door HP genoemde lagere percentages in prijsverschil blijkt. HP heeft haar stelling hierna niet nader onderbouwd.

Vijfde tekstfragment

“Kan ik met een huismerk inktcartridge of toner meer afdrukken maken dan met het originele merk?”

123inkt.nl huismerk inktcartridges en toners hebben bijna altijd meer inhoud dan de originele artikelen, die vaak maar voor een deel gevuld zijn. Daarom kunt u met een 123inkt.nl huismerk artikel méér afdrukken maken dan met het originele artikel.

Uit onderzoek van de Consumentenbond blijkt dat het een mythe is dat er met huismerk cartridges minder geprint kan worden. De tevredenheid over het aantal afdrukken ligt bij 123inkt.nl cartridges zelfs 22% hoger dan bij originele merkcartridges! (Bron: *Digitaalgids mei-juni 2014*) Daarnaast toont het onderzoek aan dat er grote verschillen zijn tussen het 123inkt.nl huismerk en andere huismerken. Diverse huismerken uit het onderzoek bevatten een stuk minder inkt en zijn sneller leeg, in tegenstelling tot het 123inkt.nl huismerk.”

4.44. Volgens HP is de tekst misleidend, omdat Digital Revolution hiermee stelt dat met huismerkcartridges meer afdrukken kunnen worden gemaakt dan met een HP-cartridge. HP betwist die stelling gemotiveerd. HP stelt dat uit het onderzoek van de Consumentenbond uit 2014 niet kan worden geconcludeerd dat met huismerkcartridges meer afdrukken kunnen worden gemaakt. Die conclusie kan inderdaad niet uit dit onderzoek worden getrokken. In het onderzoek schrijft de Consumentenbond – zoals door Digital Revolution zelf gesteld – *“En hoe zit het met het aantal pagina’s dat je met klooninkt kunt afdrukken? Het blijkt een mythe dat je met klooncartridges weinig pagina’s kunt printen. Uit onze enquête blijkt het tegendeel: van de gebruikers van originele inkt is bijna een kwart (24%) ontevreden over het aantal pagina’s dat ermee geprint kan worden. Ze verwachten meer inkt voor hun geld”*. Op basis van deze passage kan alleen worden geconcludeerd dat het volgens de Consumentenbond niet zo is dat met huismerkcartridges minder pagina’s kunnen worden geprint dan met merkcartridges. Digital Revolution heeft daarmee haar stelling dat met haar

producten meer pagina's kunnen worden geprint niet bewezen. Dat lag wel op haar weg (artikel 6:195 lid 1 BW). De tekst moet daarmee als misleidend worden aangemerkt. Het is aannemelijk dat de tekst van materieel belang is voor de aankoopbeslissing van de maatman afnemer. Het gevorderde verbod ziet op de tekst zoals die tot de wijziging op de website te lezen was. De tekst is inmiddels gewijzigd, HP heeft niet gevorderd dat het verbod ook op de nieuwe tekst ziet. Het gevorderde verbod kan dus niet worden toegewezen.

Conclusies

4.45. De mededelingen die Digital Revolution openbaar heeft gemaakt zijn op onderdelen als misleidend dan wel ongeoorloofd vergelijkend geoordeeld. Onder 4.33 en 4.40 is aangekondigd welk(e) gedeelte(n) van de tekst zullen worden verboden. Deze verboden zullen hierna onder de beslissing worden geformuleerd. Digital Revolution zal worden verboden haar mededelingen te doen op de website 123inkt.nl. HP heeft geen aanknopingspunten aangereikt voor het oordeel dat Digital Revolution de te verbieden mededelingen in of via andere media heeft geuit of zal uiten. Het gevorderde verbod tot staking en gestaakt houden in of via welk medium dan ook is daarom niet toewijsbaar. De gevorderde dwangsom zal worden gemaximeerd zoals onder de beslissing is vermeld.

4.46. Met haar misleidende en ongeoorloofde vergelijkende mededelingen heeft Digital Revolution onrechtmatig tegenover HP gehandeld. Aannemelijk is dat HP als gevolg van dit onrechtmatig handelen van Digital Revolution schade heeft geleden. Digital Revolution zal daarom worden veroordeeld die schade aan HP te vergoeden. De schade zal – zoals HP heeft gevorderd – bij staat moeten worden opgemaakt.

4.47. Digital Revolution zal, als de grotendeels in het ongelijk gestelde partij, in de kosten van de procedure worden veroordeeld. De kosten aan de zijde van HP zullen worden begroot op EUR 1.126,- (2 punten x tarief EUR 563,-) aan salaris advocaat.

4.48. De door HP gevorderde nakosten en de wettelijke rente daarover zijn toewijsbaar zoals hierna onder de beslissing is vermeld.

5. De beslissing

De rechtbank

in conventie

5.1. wijst de vorderingen af;

5.2. veroordeelt Digital Revolution in de kosten van deze procedure, aan de zijde van HP begroot op EUR 1.782,-, te vermeerderen met wettelijke rente als bedoeld in artikel 6:119 BW over dit bedrag met ingang van de 15^e dag na dagtekening van dit vonnis tot aan de dag van volledige betaling;

5.3. verklaart dit vonnis ten aanzien van de kostenveroordeling uitvoerbaar bij voorraad;

in reconventie

5.4. gelast Digital Revolution, binnen 7 dagen na betekening van dit vonnis, te staken en gestaakt te houden de volgende mededelingen op de website 123inkt.nl:

- “slechts een theelepeltje!”;
- “De HP cartridge is dus grotendeels gevuld met lucht”;
- “Uw afdrukken (zowel zwart als kleuren) zijn net zo scherp als bij het gebruik van originele artikelen”;

op straffe van een dwangsom van EUR 5.000,- per dag dat Digital Revolution in gebreke blijft, met een maximum van EUR 100.000,-;

5.5. veroordeelt Digital Revolution tot vergoeding aan HP van de door haar ten gevolge van de onder 5.4 genoemde uitingen geleden en nog te lijden schade, op te maken bij staat en te vereffenen volgens de wet;

5.6. veroordeelt Digital Revolution in de kosten van deze procedure, aan de zijde van HP begroot op EUR 1.126,-;

5.7. veroordeelt Digital Revolution in de aan de zijde van HP na dit vonnis ontstane kosten, begroot op EUR 163,- aan salaris advocaat, te vermeerderen, onder de voorwaarde dat Digital Revolution niet binnen 14 dagen na aanschrijving aan het vonnis heeft voldaan en er vervolgens betekening van de uitspraak heeft plaatsgevonden, met een bedrag van EUR 85,- aan salaris advocaat en de exploitkosten van betekening van de uitspraak, en te vermeerderen met de wettelijke rente als bedoeld in artikel 6:119 BW over de nakosten met ingang van de 15^e dag na de betekening van dit vonnis tot de dag van volledige betaling;

5.8. verklaart dit vonnis tot zover uitvoerbaar bij voorraad;

5.9. wijst af het meer of anders gevorderde.

Dit vonnis is gewezen door mr. N.A.J. Purcell, rechter, bijgestaan door mr. E.R. MacDonald, griffier, en in het openbaar uitgesproken op 15 december 2021.

¹ HR 27-11-2009, ECLI:NL:HR:2009:BH2162, m.nt. C.E. du Perron (World Online).

UITGEGEVEN VOOR GROSSE
De griffier van de
rechtbank Amsterdam

type: ERM
coll: